

Motion till riksdagen 2021/22:2472

av Aron Emilsson m.fl. (SD)

Public service-frågor

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en större utredning för en modernisering av public service som system och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att direktiv bör tas fram som ser över möjligheterna att slå samman public service-bolagen till ett bolag som sysslar med samtliga format och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om finansiering av public service och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om nordiskt samarbete och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om organ för saklighetsprövningar och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att public service tydligare ska exponera rättelser och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om kvotering och representationstillsättning utifrån ovidkommande yttre kriterier och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att public service-bolagens webbinnehåll ska inkluderas i sändningstillstånden och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att i de fall en förhandsprövning görs bör den inte göras av en myndighet under regeringen och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en utredning som ser över frågan kring övergången från marksänd tv till andra distributionssätt och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ansvaret för svenska språket och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Public service, tillsammans med tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen, är grundbultar i vårt mediasystem och i förlängningen i vår demokrati. De senaste åren har public services vara eller icke vara debatterats frekvent.

För Sverigedemokraterna fyller public service en viktig funktion då det är att betrakta som ett allmänintresse. Public service har ett viktigt grunduppdrag i att arbeta med att förmedla kvalitativ samhällsinformation, ha ett brett utbud av svensk och nordisk film- och tv-produktion för svenska folket, producerat på svenska i Sverige och vara en aktör som främjar svenska språket och belyser svensk kultur och natur. Utöver det har man även ett särskilt viktigt uppdrag att säkerställa att betydelsefull information når hela befolkningen vid krissituationer. Det är därför också viktigt att public service får de tillräckliga resurser man behöver för att kunna utföra det uppdrag som man ålagts, men även att bolagen inte lägger betydande medel på innehåll som kan tillgodoses av kommersiella aktörer.

De senaste åren har bolagen fått kritik för att ägna sig i allt för hög grad åt innehåll som den kommersiella marknaden kan tillhandahålla, med ett lågt bildningsvärde. Public service borde i mindre utsträckning ägna sig åt innehåll som är kommersiellt gångbart. Bolagen bör samtidigt se över hur de kan säkra att de lever upp till uppdraget om kvalitet. Verksamheten bör bli smalare och vassare.

Utifrån partiets socialkonservativa och nationalistiska utgångspunkt är det viktigt att det finns en medial aktör som skapar kvalitetsinnehåll på svenska språket, har till uppdrag att spegla hela vårt land och vara tillgängliga för samtliga medborgare oavsett enskilda medborgares fysiska förutsättningar.

Många upplever att public service-bolagen de senaste åren brustit i sitt uppdrag om saklig informationsförmedling och opartiskt innehåll. Vi tror att en del av landets nuvarande utmaningar hade kunnat lindras, eller undvikas om medborgarna fått full insikt och förståelse i vad vissa politiska förslag skulle komma att få för konsekvenser. Det talas om en åsiktskorridor i hela mediasfären, en åsiktskorridor som public service tyvärr hållit sig inom.

Mediesystemet blir starkt av en tredje statsmakt som inte enbart granskar den offentliga makten, utan som även granskar och sporrar varandra till högre kvalitet och saklighet i sin rapportering och granskning. Public service har en viktig roll i denna sammansättning av medier. Därför är det oerhört oroande med bristerna i saklighet och opartiskhet vi kunnat se i public service-bolagens innehåll.

För att uppnå en högre trovärdighet för public service, behöver public service-systemet reformeras. Vi ser omfattande förändringar i vår mediekonsumtion och i mediebolagens innehåll; mediebolagen specialiserar sig numera inte enbart på ett format, utan trenden är att mediebolag sysslar med såväl tv, radio och textbaserat medieinnehåll. För att public service-bolagen fortsatt ska vara relevanta i framtidens mediasfär måste de anpassa sig efter denna utveckling. Detta är ytterligare ett skäl till att reformera public service för att göra det smalare och vassare.

Allt fler kritiska röster gör sig hörda då man anser att bolagen inte uppfyller kraven i sändningstillståndet. Trots fortsatt höga förtroendesiffror ser vi också oroligt på det vikande förtroendet bland allt fler grupper och utmaningen i att behålla förtroendet hos nya generationer med tanke på förändrade medievänor.

Sverigedemokraterna vill se en översyn av public service och dess kringliggande system. Därför föreslår vi att regeringen tillsätter en större utredning som tar hänsyn till

de förslag vi för fram nedan och lägger fram egna förslag för hur vi kan konstruera ett nytt modernare public service-system, med starka inbyggda mekanismer som i den mån det går utgör grunden för en opartisk medieaktör.

En public service-aktör

Medielandskapet har genomgått en betydande förändring de senaste åren, där teknikutvecklingen låter fler aktörer utmana de etablerade mediehusen. Teknikutvecklingen har även tillåtit mediebolagen att frångå sitt tidigare fokus på ett enda format till att numera anpassa formatet till det mest lämpliga för innehållet. Mediehus som tidigare enbart använt tidningar för att sprida information, använder idag både ljud, bild, text och video. Vi ser en utveckling mot mediebolag utan inlåsning till ett utgivningsformat.

En sådan utveckling måste public service anpassa sig till. I framtiden blir det otidsenligt att ha separata public service-bolag för olika format, där ett bolag sänder radio och ett annat sänder tv samtidigt som de sprider information genom text på sina webbportaler.

Ytterst få länder i världen har separata public service-bolag efter format, och alla grannländer har ett enda public service-bolag. Vi föreslår en sammanslagning av public service-bolagen även i Sverige.

En sammanslagning skulle kunna generera samordningsvinster, effektivitetsförbättringar och att medel kan fördelas bättre. En bättre fördelning skulle ge public service ökade möjligheter att med material på svenska konkurrera med stora internationella medaktörer inom exempelvis drama. Nuvarande oproportionerligt stora medelstildelningen till radioverksamheten genom fördelningsnyckeln, kan enklare anpassas utifrån de mindre kostsamma förutsättningarna som finns för att producera radio och mer resurser kan till exempel tillföras producerandet av högkvalitativ journalistik och storslaget svenskt drama, som utspelar sig i svenska miljöer i nutid, framtid och dåtid.

Vi föreslår att direktiv tas fram i syfte att redogöra för hur en sammanslagning kan se ut och äga rum.

Finansiering av public service

Dagens skattefinansierade public service behöver, så som vi även påpekade vid införandet av nuvarande system, betydande reformer för att säkra saklighet och opartiskhet. Ett skattebaserat system möjliggör inte ”röstning med fötterna”, det vill säga att det är möjligt att avstå från att äga en tv och på så vis avstå från att vara med och finansiera public service om man känner sig missnöjd med bolagens prestation.

Public service är en viktig del av grundläggande svensk informationsinfrastruktur, men vi anser i dagens läge att kostnaderna för public service ska minskas och att det bör utredas hur en effektivisering på bästa sätt kan uppnås. Vi anser vidare att public service bör sträva efter att bli vassare och upprätthålla en högre kvalitet än vad som görs idag.

Nordiskt samarbete

Med anledning av ovanstående problemställning föreslår vi ett djupare samarbete i nyhetsrapportering mellan de nordiska länderna. Vi ser framför oss ett sorts referent-

granskningssystem de nordiska länderna emellan, där de olika ländernas bolag samordnar tillfällena för att ge varandra konstruktiv kritik. Sverige bör därför initiera samtal för att se över möjligheterna till ett närmare samarbete, för att länderna därefter ska kunna ge respektive lands programbolag direktiv att tillsammans med lämplig aktör utreda formerna för ett sådant samarbete. Utformningen ska utredas, men förslaget ska resultera i ett system för hur man gemensamt kan föra fram konstruktiv kritik mot varandra. Resultaten bör därefter presenteras offentligt, exempelvis genom en rapport eller notis på public service-bolagens hemsidor. På så sätt kan de olika ländernas public service-bolag dela med sig av sina styrkor till varandra, och minska risken för ensidig rapportering.

Vår vision med detta system är att säkra medborgarnas tillgång till en än mer nyanserad informationsförmedling där viktiga ämnen inte faller i skymundan. Vår förhoppning är att denna åtgärd kan ha en positiv påverkan på övriga mediers nyhetsrapportering och på så vis stärka trovärdigheten för hela mediasektorn.

Saklighetsprövningar

I tankesmedjan Timbros rapport Sakligheten i SVT och SR och i det seminarium som hölls om rapporten framkom det att det finns brister i granskningsnämndens granskning av sakligheten i public services reportage. Det framkom att det råder en diskrepans mellan vad allmänheten uppfattar är granskningsnämndens uppgift kring att granska exempelvis sakligheten i program som har sänts och granskningsnämndens tolkning av sitt uppdrag. Granskningsnämnden menar att det inte är deras uppgift att på egen hand dubbelkontrollera fakta. Samtidigt använder programföretagen ofta granskningsnämndens arbete som ett argument för att programföretagen lever upp till sitt uppdrag om saklighet.

Det är viktigt att public services rapportering är saklig och korrekt, och att uppgifter kontrolleras i de fall som anmäls till granskningsnämnden. Det är naturligt att det kan bli fel i exempelvis nyhetsförmedling, men i de fall det råder oklarheter om korrekt information förmedlats så ska detta givetvis följas upp.

En utredning kring moderniseringen av public service som system, som vi föreslår i motionens inledning, bör bland annat se över hur mekanismerna för att främja saklighet och opartiskhet inom public service kan stärkas. Utgångspunkten är att försöka avhjälpa vissa av de brister som identifierats, och resultatet kan leda till ett helt nytt system som inte nödvändigtvis kommer att ha samma benämning eller uppdragsbeskrivning som nuvarande organ. För enkelhetens skull kommer vi ändå att hänvisa till den föreslagna vidareutvecklingen som granskningsnämnden. Förslaget nedan kommer behöva utredas utförligt, och vårt förslag ska i huvudsak ses som ett förslag till utgångspunkter inför utredningen.

Precis som i nuvarande system bör all granskning ske i efterhand och utifrån en anmälan till systemet om att public service-bolaget brustit i efterlevnaden av sitt uppdrag.

Granskningsnämnden bör däremot i framtiden i högre grad ta in utlåtanden från ett spektrum av forskare, nationellt och internationellt, när det kommer till frågor som anmäls på grund av bristande saklighet. Om exempelvis en anmälare anmäler public service för osaklighet och onyanserad rapportering rörande ekonomisk påverkan av asylinvandring i Sverige, så bör nationalekonomer kontaktas för att genomföra beräkningar av asylinvandringens ekonomiska påverkan på samhället, om nödvändigt

utifrån olika scenarier, för att på så vis bringa mer kvalificerade bedömningar av hur sakförhållandena ser ut i det aktuella ämnet. Finns det ingen vetenskaplig konsensus bör argumenten från olika perspektiv vägas in. Bedömningen av huruvida bolaget brutit mot uppdraget om saklighet bör därefter redovisas till anmälaren tillsammans med det insamlade underlaget. Bolagen bör åläggas att tydligare redovisa och synliggöra rättelser i de fall de blivit fällda, granskningar där de fått rätt och icke granskade anmälningar på respektive bolags hemsida.

Ovanstående tillvägagångssätt skulle tydligare synliggöra hur granskningsnämnden gör sin bedömning. Det skulle också redogöra för olika positioner i de fall det inte råder en konsensus om sakförhållandena. En mer synlig och tydlig redovisning skulle även försvåra för bolagen att fortsatt ignorera vissa perspektiv under en längre period, och på så vis undviks i högre grad bristfällig bevakning och rapportering kring vissa samhällsfrågor. Det skulle även förstärka allmännyttoperspektivet och speglingsperspektivet, där anmälningarna och svaren från nämnden blir en tydligare del av public service-systemets informationsförmedling. Samtidigt får även medborgare med goda argument möjlighet att framföra dem så att de mer synligt speglas inom public service. Det kommer även att bli enklare för andra att finna för- och motargument i en viss fråga.

Samtidigt skulle en grundlig utredning kring sakförhållanden i varje anmälan leda till en orimligt stor apparat för granskning, och ett system bör utvecklas för att avgöra vilka frågor där sakförhållanden ska granskas noggrannare, exempelvis baserat på antalet anmälningar inom ett ämne.

Öka medias förtroende genom att exponera rättelser

I studien *Rätta på riktigt – om upprättelse och rättelser i medier* som Institutet för mediestudier låtit göra, framkommer det att många av de som gjort en anmälan mot medier inte upplever att medierna ger dem upprättelse eller anstränger sig tillräckligt för att rätta sitt misstag. Det upplevs som att medierna försöker gömma undan sina rättelser istället för att tydligt försöka rätta till det som blivit fel.

I studien lyfts det fram att bland annat New York Times har en daglig spalt för rättelser, och rättelserna blir på så vis enkla att se och hitta. Sverigedemokraterna instämmer i detta, och vi är övertygade om att förtroendet för medierna kan stärkas genom att mediekonsumenterna kan känna sig trygga i att i de fall de blivit felinformerade kommer de att uppmärksammas på detta. Det är mänskligt att fela, men den som är beredd att erkänna sina misstag, och försöker rätta till dem, har hedern i behåll.

Vi föreslår därför en översyn av hur detta skulle kunna implementeras i public services sändningstillstånd. En modell där sändningstid avsätts för ett program med rättelser skulle kunna vara ett alternativ. Programmet skulle kunna innehålla en förklaring av ansvarig redaktör till vad som gått fel tillsammans med en rättelse och en eventuell diskussion i ämnet. På så vis kan public service förstärka sitt förtroende ytterligare genom att garantera att deras uppdragsgivare och konsumenter enkelt blir medvetna om felaktigheter i public service-bolagens rapportering. Programmet kan också vara en möjlighet för public service att mera utförligt rapportera om ett program eller reportage som fått många anmälningar, men där det visat sig att allmänheten inte har fog för sin uppfattning.

Kompetens före kvotering

Ofta föreslås etnisk och sexuell representation som ett verktyg för att bredda medie-rapportering och mångfald. Man utgår från att personer med olika ursprung, genom sin härkomst, kan ge nya perspektiv i debatten. Sverigedemokraterna anser att denna form av mångfaldsambition inte är konstruktiv, det vill säga att en persons förmåga att lyfta fram perspektiv inte alltid eller enbart påverkas av en persons etnicitet eller sexuella läggning, och att det är högst tveksamt att denna typ av åtgärd skulle bredda debatt-klimatet och säkra en mångfasetterad rapportering. Av den anledningen är vi kritiska till att man i sändningstillståndet fäster vikt vid könsfördelning och etnisk representation. Kompetens måste vara primärt fokus framför kvotering av olika slag. Ett närmare nordiskt nyhetssamarbete med varierade perspektiv torde till exempel vara en bättre metod för att bredda kompetens och infallsvinklar.

Public service-bolagens webbtjänster

Mer av public services innehåll ska kunna granskas. Idag granskas inte public service-bolagens webbinnehåll av granskningsnämnden, och sändningstillståndet berör inte webbverksamheterna. Programbolagens hemsidor innehåller mycket som vanliga tv-sändningar inte innehåller, så som textavsnitt intill programinslag som givetvis bör kunna granskas utefter programbolagens uppdrag om saklighet och opartiskhet.

2018 års grundlagsutredning (SOU 2020:45) föreslår ändringar som möjliggör granskning av webbinnehåll. Det är glädjande att alla partier äntligen lyssnat på oss och att vi nu tillsammans tagit fram förslag för att lösa denna ohållbara problematik. Vi uppmanar regeringen att snarast möjliggöra för riksdagen att fatta beslut som möjliggör att programbolagens webbtjänster ska granskas utifrån saklighet och opartiskhet.

Förhandsprövning

Skiljelinjen mellan censur och styrning från regeringen är hårfin vad gäller förhandsprövning. Vi mår principen om armlängds avstånd, framförallt när politiker kan bedöma programinnehåll så som förhandsprövningen av public services nya tjänster innebär. Förhandsprövningen fungerar på så vis att nya program eller andra tjänster av större betydelse ska anmälas till regeringen i förväg för godkännande. Anmälan ska även rapporteras till MPRT som i sin tur utreder och godkänner den nya tjänstens allmänna värde och marknadspåverkan. Vi ställer oss skeptiska till om det är politikerna, och särskilt regeringens uppdrag, att avgöra om public service-bolagen ska få lov att starta nya tjänster eller inte. Om och i de fall en förhandsprövning görs, bör den inte göras av en under regeringen underställd myndighet.

Distribuering under kris och framtida distributionsformer

Regeringen skriver i propositionen 2018/19:136 Ett modernt public service nära publiken – Villkor 2020–2025, att övergången från marksänd tv till andra distributionssätt ska utredas fram till 2027. Sverigedemokraterna vill betona att denna utredning bör komma till stånd snarast och att det bör finnas möjlighet att diskutera det eventuella innehållet i en sådan utredning i flera år innan ett beslut ska fattas. Detta för att teknikutveckling går mycket fort och att frågorna berör rikets och medborgarnas

säkerhet. Det bör säkerställas att public services webbportaler går att nå i en krissituation eller om landet är under angrepp. Vidare måste det klargöras huruvida marknätet ska finnas kvar, och hur stor andel av public services utbud som ska sändas via etern. Om marknätet ska finnas kvar som en säkerhetslina för framtida kriser, hur säkrar vi i så fall att hushållen fortsatt kan ta emot sändningarna?

Regeringen skriver att en beredning bör komma till stånd tidigt under tillståndspanperioden. Sverigedemokraterna anser att denna utredning bör påbörjas direkt.

Ansvar för svenska språket

Public service-bolagen har enligt sändningstillstånden ett särskilt ansvar för svenska språket och dess ställning i samhället. Trots detta uppdrag håller public service allt oftare en alltmer omväxlande och stundtals låg nivå vad gäller svenska språket i sitt innehåll. Både anglicismer och svordomar förekommer vilket är ett tecken på bristande hänsyn till det språkvårdande uppdraget.

Förmågan att förstå och uttrycka sig väl på svenska är en demokratifråga. Samhällets institutioner har ett gemensamt uppdrag att i den mån det går ge medborgarna goda förutsättningar till ett rikt och varierande språk. Det är viktigt att public service tar sitt språkvårdande uppdrag på allvar och att språket håller en god nivå i det innehåll bolagen skapar. Bolagen bör även ta hänsyn i sitt språkbruk dagtid och exempelvis särskilt undvika svordomar under tider när det är troligt att minderåriga tar del av innehållet.

Aron Emilsson (SD)

Angelika Bengtsson (SD)

Jonas Andersson i Lingham (SD)

Cassandra Sundin (SD)